

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-42-81>

УДК 657.2.016

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК В КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ: ДОСВІД ПОЛЬЩІ

ACCOUNTING IN THE COUNTRIES OF THE EUROPEAN UNION: THE EXPERIENCE OF POLAND

Коркушко Олег Никодимович

кандидат економічних наук, доцент,
Навчально-реабілітаційний заклад вищої освіти
«Кам'янець-Подільський державний інститут»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6577-8647>

Кушнір Людмила Анатоліївна

кандидат економічних наук, доцент,
Навчально-реабілітаційний заклад вищої освіти
«Кам'янець-Подільський державний інститут»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7597-5791>

Korkushko Oleg, Kushnir Liudmyla

Educational and Rehabilitation Institute of Higher Education
«Kamyanets-Podilsky State Institute»

З початком війни в Україні у 2022 році, українсько-польські відносини перейшли на найвищий рівень. Відносини з теплих і сусідських через війну росії проти України перейшли на новий етап – відносини міцних та історичних. Винятковою є підтримка України з боку Польщі, яка проявилася в багатьох напрямках. Зокрема, це безпрецедентна оборонна допомога, а також підтримка українських громадян, які були вимушені виїхати до Польщі, рятуючись від війни, розв'язаної росією. Більшість українців, які потрапили до Польщі, змушені були працевлаштуватись за посадами та професіями, якими ніколи не займались в Україні. В більшій мірі – це робітничі професії. Однак певна частина українців змогли працевлаштуватись за тими посадами, які займали в Україні. З одного боку – це можливість займатися тією ж справою, що й на батьківщині, з іншого боку – це ряд складностей та проблем через певну особливість законодавства іншої держави. З такими проблемами стикнулись ті українці, які в своїй країні займались веденням бухгалтерського обліку та вирішили продовжити цю справу у Польщі. Не дивлячись на певну подібність у нормативно-правовій базі з бухгалтерського обліку та оподаткування в Україні та Польщі, все ж таки є ряд відмінностей. Ці відмінності обумовлюються як різноманітністю існуючих форм організації господарської діяльності, так і впливом на практику обліку зовнішніх факторів (економічних, політичних, соціальних, географічних). Це стало вагомою проблемою та перешкодою при працевлаштуванні українців на посади бухгалтерів, податківців, аудиторів тощо.

Ключові слова: бухгалтерський облік, звітність, оподаткування, аутсорсинг, законодавство.

With the start of the war in Ukraine in 2022, Ukrainian-Polish relations reached the highest level. Relations from warm and neighborly ones due to Russia's war against Ukraine have moved to a new stage – strong and historic relations. Poland's support for Ukraine, which was manifested in many directions, is exceptional. In particular, this is unprecedented defense aid, as well as support for Ukrainian citizens who were forced to leave for Poland, escaping from the war unleashed by Russia. The majority of Ukrainians who came to Poland were forced to find employment in positions and professions that they had never practiced in Ukraine. To a greater extent, these are working professions. However, a certain number of Ukrainians were able to find employment in the positions they held in Ukraine. On the one hand, it is an opportunity to do the same business as in the homeland, on the other hand, it is a number of complications and problems due to a certain feature of the legislation of another country. Those Ukrainians who were engaged in accounting in their country and decided to continue this business in Poland faced such problems. Despite certain similarities in the accounting and taxation regulatory framework in Ukraine and Poland, there are still a number of differences. These differences are determined both by the variety of existing forms of organization of economic activity, and by the influence of external factors (economic, political, social, geographical) on the practice of accounting. This became a serious problem and obstacle in the employment of Ukrainians for the positions of accountants, tax officers, auditors, etc. Most of them had to study the legal framework and peculiarities of accounting

in Poland in a short period of time. And those who started running their own business, in contrast to the possibility of independent accounting in Ukraine, had to use the services of Polish outsourcing companies. After all, differences in accounting, types and terms of tax payment, formation of financial statements and ignorance of legislation can lead to significant fines. Therefore, the issue of accounting in Poland is becoming more and more relevant.

Keywords: accounting, reporting, taxation, outsourcing, legislation.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Вітчизняний бухгалтерський облік з кожним роком все більше адаптується до вимог міжнародних стандартів. Однак, на сьогоднішній день, є ряд питань щодо ведення бухгалтерського обліку та формування фінансової звітності, які різняться в країнах ЄС та Україні. Виняток й не становить Польща, до якої за останній період емігрувало багато українців.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор. Проблематику щодо ведення бухгалтерського, податкового обліку та формування фінансової звітності в країнах ЄС, в тому числі й Польщі, досліджували такі науковці, як Гасанов С. С., Котляревський Я. В., Кучерява М. В., Шляхетко В. В. тощо. Однак, не дивлячись на ряд наукових розвідок у цьому напрямку, питання бухгалтерського обліку в країнах ЄС, зокрема Польщі, залишається досить актуальним.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. З огляду на актуальність досліджуваного питання та ряд проблем, які виникли у багатьох емігрантів з України щодо ведення бухгалтерського обліку в Польщі, постає необхідність детального дослідження зазначеного питання.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Основним завданням статті є надання інформації щодо особливостей ведення бухгалтерського обліку, формування фінансової звітності та сплати основних податків у Польщі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Досить часто у багатьох членів суспільства назріває думка про те, що якби було добре працювати на самого себе, тобто зайнятись певним видом підприємницької діяльності. Одні – наважуються, та розпочинають власний бізнес, інші – продовжують працювати на державних посадах, найманими працівниками різних суб'єктів господарювання. Зрозуміло, що одного бажання для відкриття власної справи не достатньо. Існує ряд передумов, які необхідно реалізувати

для того, щоб зайнятись власним бізнесом. Однак, одна справа, якщо цей бізнес у своїй країні, а інша – якщо за межами своєї держави. Набагато складніше щось розпочати не в своїй країні.

Багато українців, які розпочали власний бізнес у Польщі, чи то до війни в Україні, чи то після, стикнулись з мовним питанням, з певними соціальними та культурними особливостями сусідньої держави тощо. Однак найвагомішою проблемою, з якою стикнулись українці, які мали на меті відкриття власної справи у Польщі – це законодавство, й особливо що стосується бухгалтерського обліку, податків та фінансової звітності. Імплементация положень європейського законодавства потребує ретельного аналізу та вивчення досвіду європейських держав, що реалізують програму гармонізації вимог у сфері бухгалтерського обліку [1, с. 7]. Володіння нормативно-правовою базою, звісно, сприяє своєчасній сплаті податків, поданню фінансової звітності та ефективному веденню бухгалтерського обліку в цілому. Тому, багато хто з іноземців одразу стають у черги до бібліотек, реєструються на різноманітні освітні інтернет-ресурси, для того, щоб у короткі терміни вивчити нормативну базу з бухгалтерського обліку країни-сусідки. Однак певна частина українців, які зайнялись власною справою у Польщі, одразу прийняли рішення для себе, що процес ведення бухгалтерського обліку та формування фінансової звітності краще всього на договірних умовах доручити підприємствам, які надають такі послуги (аутсорсингові компанії).

Щодо реформування бухгалтерського обліку у Польщі, то варто зазначити, що 29 вересня 1994 року, було ухвалено Закон «Про бухгалтерський облік» [2], який вніс певні кардинальні зміни в систему обліку активів та пасивів. Реформи торкнулися методів оцінки активів та їх ліквідності з урахуванням реалій ринкової економіки. Однак, система подвійного запису й надалі залишилась для реєстрації фактів господарських операцій.

Керуючись законодавством Польщі, у формі спеціалізованих книг (гросбухів), реалізується принцип послідовного та безперерв-

ного внесення записів до реєстрів рахунків бухгалтерського обліку. На підставі цих gros-бухів складається щорічний фінансовий звіт (sprawozdania finansowego). В свою чергу, звітність складається з балансу за 12 місяців (bilans), який подається до 15 липня наступного року; інформації про прибутки та збитки; додатків та пояснень. Усі ці документи надсилаються до Національного судового реєстру (KRS). З розвитком інформаційних технологій, польська влада дещо спростила процедуру подання цих документів, а тому, з 2019 року подача цих документів відбувається лише в електронному вигляді, що набагато економить час бухгалтерів.

Крім того, звіт може надсилатись через Центральний реєстр – Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej. Це лише у тому випадку, якщо підприємство не підлягає реєстрації в реєстрі. Зробити це потрібно до 30 квітня року, наступного за звітним. Однак, потрібно пам'ятати, що фінансова звітність, яка не затверджена засновниками, податковими органами не приймається [3].

Більшість країн Європейського союзу мають певні свої особливості в податковій системі. Польща не є виключенням. В цій країні вона включає понад десяток прямих і непрямих податків, за винятком зборів на соціальне страхування найманих співробітників. Зазначені збори адмініструються Управлінням соцстрахування.

До основних та найпоширеніших податків для фізичних осіб та організацій належать: податок на прибуток; прибутковий податок з фізичних осіб; податок на додану вартість; акцизні збори. Також, під оподаткування потрапляють об'єкти нерухомості та транспортні засоби, що знаходяться в особистому чи комерційному володінні. Платники податків у Польщі, що мають невеликі обсяги господарської діяльності, можуть набувати статусу малого платника податків і мають можливість скористатися зі спрощень в оподаткуванні підприємств ПДВ (VAT), обираючи так званий метод касових розрахунків [5, с. 196].

Згідно з чинним законодавством Польщі, фізичні особи сплачують ще такі внески, як на окремі операції цивільно-правового характеру; податок на спадкування та дарування; податок на прибуток від банківських вкладів.

Впродовж останніх років спостерігається удосконалення податкової звітності у Польщі. В першу чергу це стосується відмови від великої кількості щомісячних звітів на користь сплати регулярних авансових платежів з

подальшим коригуванням зобов'язань у річній звітності. Як уже зазначалось, розвиток інформаційних технологій вніс ряд позитивних коректив і у податкову звітність. Так, Мінфін Польщі за короткий проміжок часу розробив та успішно впровадив у практичну діяльність систему електронної звітності із застосуванням посиленого електронного цифрового підпису, а з 2019 року частина звітів приймається лише через онлайн-сервіси KRS або на платній основі через комерційні організації. Це суттєво прискорило процедуру подачі податкової звітності у Польщі та сприяє оперативній співпраці податкових органів та платників податків.

Що стосується форм податкової звітності у Польщі, то до найбільш поширених видів звітів та їх належать: декларація з податку на прибуток; спрощена форма; звіт щодо визначення зобов'язання з ПДФО; документ про утриманий ПДФО із зарплати найманої особи; щомісячна декларація з ПДВ.

Обов'язковим є дотримання термінів здачі річної звітності у Польщі. Так, річні звіти подаються у Польщі до 30 квітня (у паперовому вигляді – до закінчення роботи податкових служб, в електронному вигляді – до 23 години 59 хвилин останньої звітної доби).

Таким чином, податкова система Польщі більш стабільна, ніж в Україні та потребує набагато менше часу на різноманітні бухгалтерські справи, звіти та облік, має впроваджену он-лайн бухгалтерію й практично немає різких і необґрунтованих змін податкового законодавства. Основні податки для юридичних осіб – це податок із доходу (19%) та ПДВ (23%). Кожна операція в частині доходів оформляється первинними документами, які є основою для заповнення Торгових книжок (Книжки обліку доходів і витрат). Торгова книга – це єдина можлива форма бухгалтерського обліку для господарських товариств, яка вимагає детального запису фінансових операцій відповідно до чинного законодавства [3].

Поширеною практикою у Польщі є ведення бухгалтерського обліку сторонньою організацією (аутсорсинг). У разі, якщо власник підприємства приймає рішення про те, що йому не потрібний штатний бухгалтер, то він на договірних умовах користується послугами аутсорсингової компанії.

У її функції входить не лише правильне ведення бухгалтерського обліку, а й своєчасне реагування на будь-які зміни законодавства, здатність підтримати функціонування підпри-

ємства в умовах нестабільної економічної ситуації. Співробітники таких компаній мають необхідні знання та досвід, мають технічне оснащення для професійного вирішення поставлених перед ними завдань.

Перевагами аутсорсингу бухгалтерських послуг у Польщі є:

- гарантія якості та сувора конфіденційність. При зверненні клієнта до аутсорсингової компанії підписується договір, у якому чітко зазначені обов'язки кожної із сторін і відповідальність за недотримання взятих він зобов'язань;

- високий рівень послуг. Співробітники таких компаній регулярно проходять перекваліфікацію та переатестацію, мають профільну освіту та великий досвід роботи з різними підприємствами. Грамотне бухгалтерське обслуговування дозволяє уникнути суперечок з органами перевірки, а також штрафних санкцій і витрат, пов'язаних з виправленням помилок;

- оперативність роботи. Багато керівників упевнені, що звернення до сторонньої організації знизить ефективність, оскільки співробітникам такої компанії доведеться вникати у всі нюанси бухгалтерії. На практиці все по-іншому: проблемою займається ціла команда фахівців, яка здатна провести швидкий аналіз та оперативно прийняти рішення щодо тих чи інших ділянок бухгалтерії;

- скорочення витрат. При зверненні до аутсорсингової компанії не потрібно наймати бухгалтера, організувати його робоче місце, підвищувати кваліфікацію, виплачувати заробітну плату та, відповідно, податки. Ефективно та економічно виправдано вдаватися до аутсорсингу, коли бухгалтерські послуги носять нерегулярний характер або потрібна задача лише нульової звітності, якщо компанія не веде комерційної діяльності.

- безперервність роботи. Аутсорсингова компанія не піде у відпустку, на лікарняний чи декрет. Бухгалтерський облік ведеться безперервно, своєчасно подається податкова звітність, і як результат – відсутні складнощі з органами державної влади.

Всі ці переваги мають свою вартість, що виражається у щомісячній платі, яка обумовлена у договорі

В Польщі, як і в будь-якій іншій європейській країні, однією з особливо гострих проблем у бізнесі є вибір кадрів. Кожен власник підприємства прагне, що у нього працював висококваліфікований бухгалтер. адже від цього залежатиме правильність ведення бух-

галтерського та податкового обліку, своєчасність подачі звітності тощо. Саме тому, вимоги для хорошого бухгалтера у Польщі наступні:

- наявність ліцензії польського Мінфіну на проведення розрахункових операцій;

- знання податкової та фінансової законодавчої бази;

- хоча б поверхневе знайомство з трудовим законодавством;

- відповідна освіта та досвід роботи;

- навички роботи з офісними програмами та спеціалізованим програмним забезпеченням;

- посвідка на тимчасове проживання чи польське громадянство;

- пунктуальність, порядність, етичність.

Однак, розвиток інформаційних технологій, вплив пандемії Covid-19, стали наслідками віддаленої взаємодії між людьми, підприємствами, а тому у Польщі дедалі частіше використовують зовнішніх спеціалістів для ведення бухгалтерського обліку.

В цілому, варто зазначити, що законодавче регулювання бухгалтерського обліку в Польщі здійснюється за аналогією з іншими розвинутими країнами та гармонізовано із Міжнародними стандартами фінансової звітності [4] та вимогами ЄС. Положення профільного Закону про бухгалтерський облік від 29 вересня 1994 р. [2] поширюються на юридичних осіб, які зареєстровані в Польщі або у разі місцезнаходження топ-менеджменту цієї юридичної особи на її території. Іноземні особи, іноземні компанії, які здійснюють діяльність через відділення, представництва або зареєстровані дочірні компанії, зобов'язані здійснювати облік операцій та зберігати бухгалтерські документи відповідно до вимог польського законодавства. Бухгалтерський облік здійснюється польською мовою та у польських злотих. Документи, підготовлені іноземною мовою, мають бути перекладені для цілей їх використання податковими органами та аудиторами. Звітний період становить 12 місяців та співпадає з календарним роком. Компанія має право обрати інші дати, проте в такому разі слід обов'язково поінформувати податкові органи про таке рішення. Документи та бухгалтерські журнали мають зберігатись у головному офісі компанії та в офісі фірми, що забезпечує бухгалтерський облік підприємства. Термін зберігання документів – 5 років (за винятком деяких видів документів, що потребують постійного зберігання).

Висновки із цього дослідження і далі перспективи в цьому напрямку. Отже, іммі-

грація в іншу країну завдає чимало клопоту та переживань. Тому, працевлаштувавшись у Польщі на посаду бухгалтера, невідкладно потрібно вивчати чуже законодавство, адже бухгалтерський облік в цій країні має свої особливості. Ряд відмінностей та особливостей налічує й фінансова та податкова звітність.

Відсутність знань з бухгалтерського обліку у Польщі неминуче призведе до штрафних санкцій та ряду поточних проблем.

Тому, перемістивши з України або розпочавши власний бізнес у Польщі, набагато ефективніше доручити бухгалтерський облік запрошеній фірмі (аутсорсинговій компанії).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Гасанов С. С., Котляревський Я. В., Кучерява М. В. Порівнянність фінансової звітності: європейський вимір та вітчизняні реалії. *Фінансово-економічна інтеграція України в ЄС : наукові праці НДФІ*. Київ. 2016. № 1 (74). С. 5–15.
2. Act of 29 September 1994 Accounting, Journal of Laws 1994. No 121. Item 591.
3. PKGT Audyt (July 2014). ACCOUNTING REGULATIONS IN POLAND 2014. Sp.zo.o. Sp.k. Wybrzeże Kościuszkowskie 43/4 00-347 Warszawa. URL: <http://www.pkgt.pl/pliki/Accounting%20Regulations%20in%20Poland.pdf> (дата звернення: 27.09.2022).
4. Міжнародні стандарти фінансової звітності / Міністерство фінансів України. URL: https://mof.gov.ua/uk/translation_of_international_financial_reporting_standards_2022_updated-576 (дата звернення: 28.09.2022).
5. Шляхетко В. В. Порівняльний аналіз особливостей ведення обліку суб'єктів малого підприємництва України та окремих країн ЄС. *Наукові запуски / Scientific papers*. Київ. 2016. № 1 (52). С. 194–200.

REFERENCES:

1. Hasanov S. S., Kotliarevskiy Ya. V., Kucheriava M. V. (2016) Porivniannist finansovoi zvitnosti: yevropeiskiy vymir ta vitchyzniani realii [Comparability of financial statements: European dimension and domestic realities]. *Finansovo-ekonomichna intehratsiia Ukrainy v YeS: naukovi pratsi NDFI*. Kyiv, no. 1 (74), pp. 5–15. (in Ukrainian)
2. Act of 29 September 1994 Accounting, Journal of Laws 1994. No 121. Item 591.
3. PKGT Audyt (July 2014). ACCOUNTING REGULATIONS IN POLAND 2014. Sp.zo.o. Sp.k. Wybrzeże Kościuszkowskie 43/4 00-347 Warszawa. Available at: <http://www.pkgt.pl/pliki/Accounting%20Regulations%20in%20Poland.pdf> (accessed: 27.09.2022).
4. Mizhnarodni standarty finansovoi zvitnosti / Ministerstvo finansiv Ukrainy [International Financial Reporting Standards / Ministry of Finance of Ukraine]. Available at: https://mof.gov.ua/uk/translation_of_international_financial_reporting_standards_2022_updated-576 (accessed: 28 September 2022).
5. Shliakhetko V. V. (2016) Porivnialnyi analiz osoblyvostei vedennia obliku subiektiv maloho pidpriemnytstva Ukrainy ta okremykh krain YeS [Comparative analysis of the features of accounting of small business entities of Ukraine and individual EU countries]. *Naukovi zapysky / Scientific papers*. Kyiv, no. 1 (52), pp. 194–200. (in Ukrainian)